

Södertörns högskola | Institutionen för lärarutbildning

Examensarbete 15 hp | utbildningsvetenskap C 30hp | Hötterminen 2012

Interkulturell lärarutbildning mot förskola

Ger läroplanen vägledning?

– En fallstudie i hur personal i förskolan tolkar och resonerar kring förskolans uppdrag

Av: Susanne Kleresjö-Larsson

Handledare: Niclas Järvklo

Title: Does the curriculum give guidance? – A study in how preschools personnel interpret and reason about the purpose of preschools

Author: Susanne Kleresjö-Larsson

Mentor: Niclas Järvklo

Term: Fall 2012

Abstract

An empirical study of how teachers interpret the intention of the Swedish preschool and its purpose.

I intend to examine how teachers interpret the purpose of preschools and the national curriculum and how they handle any problems rising due to the fact that the curriculum is just an instructional document and freely interpreted. Personnel working within the school system have different opinions on how to maintain a functional educational activity. How do they interpret the national curriculum and why? Are there any similarities or differences between different teacher's views and is it possible to approach this in a constructive way? Is it really possible that personnel working at Swedish preschools are unaware of their purpose or is there another explanation?

In this study I have worked according to the qualitative method and have been conducting interviews with the possibility to open follow-up questions with room for interpretation. A total of six people on four different preschools have been interviewed and their answers have been analyzed as a whole.

The result from these six interviews shows that there are both differences and similarities in their interpretations of the purpose of the Swedish preschool. Something they are very aware exists. They offer several solutions, for example time dedicated to meet and reflect on how they intend to fulfill their task. They also state that they lack the more structured methods, resources and time. The difficulties in implementing the national curriculum in the educational activity are the lack of discussion between teachers and their personal interpretation of the curriculum. In my study of four preschools, the curriculum is used in a very small portion in some of them. Preschool personnel are lacking in time, resources and an authority figure to implement the national curriculum in the daily activities.

Keywords: preschool, purpose, national curriculum, implementing, interpretation

Sammanfattning

En empirisk studie om hur förskolepersonal resonerar kring och tolkar förskolans uppdrag.

Mitt syfte med denna fallstudie är att undersöka hur förskolepersonal på fyra förskolor tolkar och resonerar kring förskolans läroplan och uppdrag och hur de resonerar kring eventuella svårigheter som kan uppstå på grund av att läroplanen är ett tolkningsdokument. Vi som arbetar inom förskolan tänker inte lika och har olika uppfattningar om hur verksamheten ska se ut. Hur ser det ut med förståelsen för tolkningen av förskolans läroplan och uppdrag? Reflekteras det överhuvudtaget över skillnader och likheter mellan olika förskolepersonals tolkningar och kan de i så fall använda sig av detta på ett positivt sätt? Är det verkligen möjligt att det arbetar pedagoger på förskolor som inte förstår sitt uppdrag eller finns det en annan förklaring kring problematiken?

I undersökning har jag arbetat utifrån kvalitativa metoder och intervjuer med låg standardisering och strukturering. Totalt har sex personer på fyra förskolor intervjuats och det har varit både förskolechefer, förskollärare och barnskötare. Intervjuerna transkriberades och analyserades i sin helhet.

Resultatet från de sex intervjuerna av förskolepersonal visar att det finns både likheter och skillnader i deras tolkningar av förskolans uppdrag. Något som de är väl medvetna om existerar. De redovisar olika metoder som till exempel reflektionstid och olika möten som de använder för att fullfölja sitt uppdrag, men de säger också att de saknar mer strukturerade metoder, resurser och tid. Svårigheterna av att implementera förskolans läroplan i den pedagogiska verksamheten är att det inte förekommer några, eller möjligtvis dåliga, diskussioner i arbetslaget kring personalens tolkningar. I min studie av fyra förskolor används läroplanen i väldigt liten utsträckning på några av dem. Förskolepersonalen saknar tid, resurser och någon som kan styra upp implementeringen av förskolans läroplan i verksamheten.

Sökord: förskola, uppdrag, läroplan, implementering, tolkning,

Innehållsförteckning

1 Inledning	6
2 Syfte	6
3 Frågeställning	6
4 Bakgrund.....	7
4.1 Läroplanen för förskolan, ett historiskt dokument	8
4.2 Perspektivförskjutning.....	8
4.3 Förtydliganden av läroplanen för förskola	10
4.4 Lpfö-98 Reviderad 2010	11
4.4.1 Förskolans värden.....	11
4.4.2 Förskolans uppdrag	12
4.4.3 Mål och riktlinjer.....	12
5 Tidigare forskning, teoretiska perspektiv och begrepp	13
5.1 Fostran.....	13
5.2 Omsorg	14
5.3 Lärande.....	15
5.3.1 Det livslånga lärandet.....	17
5.4 Kunskap och lärande	17
5.5 Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan	19
5.6 Implementering	19
5.6.1 Vad krävs för en lyckad implementering?.....	20
5.6.2 Krav på insatser för ett bra resultat.....	21
5.6.3 Förskolan som organisation och individen i förskolan och deras roller	21
6 Metod.....	23
6.1 Urval.....	23
6.2 Genomförande	23
6.3 Kvalitativ metod.....	24
6.4 Varför intervjuer som metod?	24
6.5 Etiska riktlinjer	25
6.6 Tillförlitlighet och reliabilitet.....	25
6.7 Validitet.....	26
6.8 Generaliserbarhet.....	26
6.9 Presentation av mina informanter.....	26
7 Resultat och analys.....	28

7.1 Personalens resonemang och tolkningar av begrepp från förskolans uppdrag	28
7.1.1 Fostran	28
7.1.2 Omsorg	29
7.1.3 Lärande	30
7.1.4 Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan.....	32
7.2 Metoder och tillvägagångssätt för att implementera förskolans uppdrag.....	33
7.3 Hinder som finns för implementering av läroplanen.....	37
8 Slutsatser och diskussion	39
8.1 Personalens tolkningar	39
8.2 Personalens metoder.....	40
8.3 Svårigheter som finns i implementeringsprocessen	41
8.4 Avslutande reflektioner	42
9 Referenslitteratur	44
Bilaga 1	46

1 Inledning

Efter många års arbete inom förskolan har jag ofta stött på arbetskollegor och arbetslag som inte kan samarbeta kring förskolans verksamhet. Ofta hör jag andra pedagoger säga att deras kollegor inte har förstått sitt uppdrag. Detta har jag även hört under min tid som lärarstudent på Södertörns högskola. I våra diskussioner framkom det ofta att det fanns en problematik kring arbetsätt, barnsyn och uppdrag. Är det verkligen möjligt att det arbetar pedagoger på förskolor som inte förstår sitt uppdrag eller finns det en annan förklaring kring problematiken? Jag tänker att det kanske handlar om hur läroplanen används eller vilka möjligheter som förskolor har fått för att implementera läroplanen i verksamheten. För att kunna förstå sina egna värderingar och samtidigt förstå andras krävs en god och öppen dialog. Finns det metoder för att kunna förstå sitt uppdrag genom till exempel aktiva diskussioner?

2 Syfte

Vi som arbetar inom förskolan tänker inte lika och har olika uppfattningar om hur verksamheten ska se ut. Hur ser det ut med förståelsen för tolkningen av förskolans läroplan och uppdrag? Reflekteras det överhuvudtaget över skillnader och likheter mellan olika förskolepersonals tolkningar och kan de i så fall använda sig av detta på ett positivt sätt? Mitt syfte är att undersöka hur förskolepersonal på fyra förskolor tolkar och resonerar kring förskolans läroplan och uppdrag samt hur de resonerar kring eventuella svårigheter som kan uppstå på grund av att läroplanen är ett tolkningsdokument?

3 Frågeställning

- Vilka likheter och skillnader finns i förskolepersonalens tolkningar utifrån förskolans uppdrag?
- Vilka metoder använder de för att kunna förstå uppdraget?
- Vilka eventuella svårigheter anser förskolepersonal att det finns med att implementera förskolans läroplan i verksamheten?

Förskolans uppdrag är ett stort och komplext åliggande. Därför har jag i denna studie varit tvungen att begränsa mitt undersökningsområde. Jag har valt att undersöka hur sex olika förskolepersonal på fyra olika förskolor tolkar tre av mig valda utdrag från förskolans uppdrag

Anledningen till att jag valde just dessa tre meningar är för att förskoleverksamheten är uppbyggd på dessa begrepp och genomsyrar hela läroplanen. Det speglar den svenska förskolan och det förändringsarbete som sker just nu med den reviderade läroplanen.

Min första frågeställning relaterar till två passager i läroplanen nämligen:

- ”Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där fostran, omsorg och lärande bildar en helhet”.

Hur resonerar förskolepersonal kring dessa begrepp och går det att förena de olika uppgifterna?

- ”Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan”.

Hur tolkar förskolepersonal betydelsen av detta?

Min andra frågeställning relaterar till denna passage i läroplanen:

- ”Förskolan ska främja lärande, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget om innebörden i begreppen kunskap och lärande”.

Vilka arbetsmetoder används? Hur vet förskolepersonal att den verksamhet de bedriver är tillfredställande eller bra och vem avgör det? Vilken uppfattning har de om att det finns olika tolkningsmöjligheter och vad har de för åsikter om det?

Min tredje frågeställning har utgångspunkt i Karin Guldbbrandssons forskningssammanställning om implementering av nya metoder. Implementering är ett begrepp som jag kommer att använda för att fördjupa analysen av svaren från min undersökning teoretiskt.

- Vilka eventuella svårigheter finns det med att implementera läroplanen i verksamheten?

Vilka hinder upplever förskolepersonal att det finns och vad görs för att komma förbi dem?

Vad händer när det uppstår meningsskiljaktigheter i arbetslaget?

4 Bakgrund

Här ska jag presentera bakgrunden till förskolans läroplan och perspektivförskjutningen som skedde i samband med läroplanens införande. Jag kommer också redovisa motiven till dagens nu reviderade läroplan och dess innehåll.

4.1 Läroplanen för förskolan, ett historiskt dokument

Barnomsorg och skola har vuxit fram ur olika traditioner och har delvis haft olika syften med sin verksamhet. I regeringsförklaringen i mars 1996 fastslogs att förskola, skola och skolbarnomsorg skulle integreras Barnomsorg- och skolakommittén, BOSK, som utsågs av Sveriges regering fick i uppdrag att lämna förslag till ett nytt måldokument för barn mellan 6-16 år (SOU1997:157, s. 7). Senare, i februari beslutade regeringen att skriva ett tilläggsdirektiv till kommittén. De fick ett nytt utredningsuppdrag som bestod i att ta fram måldokument även för den pedagogiska verksamheten i förskolan. Sveriges regering ville se en högre kvalitet i både förskola och skola och att de skulle integreras med varandra. Man ansåg att barns första år var viktiga och ville skapa ett utbildningssystem där gemensamma mål och synsätt i förskola, skola och skolbarnomsorg ska vägleda barnen och skapa goda uppväxtvillkor och förutsättningar för ett livslångt lärande (SOU1997:157, s. 10). 1998 slutfördes reformen i och med att Skolverket övertog ansvaret för barnomsorgen och regelverket flyttades från socialtjänstlagen till skollagen (Skolverket, 2004, s. 8).

För drygt 14 år sedan, den 1 augusti 1998 fick därmed förskolan en egen läroplan, som ersatte Pedagogiskt program för förskolan, och var ett viktigt led i förskolans övergång till det nya utbildningssystemet. Det som var en stor skillnad från det pedagogiska programmet, som mer var rekommendationer, var att målen fick en central roll. Enligt redaktörerna Eva Wiklund och Harriet Jancke är läroplanen för förskolan ett historiskt dokument eftersom att förskolan aldrig har haft en läroplan som underlag för sitt arbete. Den nya läroplanen påvisar även att förskolan fick en större betydelse inom utbildningssystemet i Sverige (Wiklund och Jancke, 1998 s. 2).

Att förskolan har fått en egen läroplan innebär att staten har formulerat övergripande nationella mål och riktlinjer för förskolan. Kommuner har det övergripande ansvaret och ska se till att det finns förutsättningar för att verksamheten bedrivs i enlighet med läroplanens mål. Förskolechefer och personal ansvarar för tolkningen och tillämpningen av målen. (Skolverket, 2004, s. 10).

4.2 Perspektivförskjutning

När Skolverket tog över ansvaret för förskolan så skedde en perspektivförskjutning. Tidigare var förskolans uppgift att bemöta föräldrarnas behov av omsorg för sina barn, men skulle också ge kvinnor möjlighet att kunna arbeta. Fokus låg på föräldrarnas behov, barn till

arbetslösa hade ingen rätt till förskola. I samband med att förskolan flyttades över från socialtjänstlagen till skollagen och sorterades in under utbildningsdepartementet, ändrades fokus från föräldrarna till barnen. Förskolans uppdrag lägger tonvikten på barnet och med läroplanen som styrdokument betonas verksamhetens innehåll och krav på pedagogisk kvalitet (Wiklund och Jancke, 1998 s. 2).

I boken *Lärandets grogrund* jämför Ingrid Pramling Samuelsson, professor i pedagogik och didaktik och Sonja Sheridan, forskare i pedagogik, det tidigare pedagogiska programmet från 1987 med läroplanen. De konstaterar att i läroplanen finns ett klart uttalat teoretiskt perspektiv där den psykologiska mognaden inte utgör utgångspunkt för den pedagogiska verksamheten i förskolan. De menar att det snarare är interaktionen mellan barnets förutsättningar och erfarenheter som påverkar dennes lärande. Perspektivförskjutningen innebär en förändring från att se barnet som bräckligt och novist till att se det som en kompetent människa. Fokus ligger inte längre på vad barnet ännu inte förmår utan på barnets möjligheter och förmågor (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s.23).

En annan stor skillnad mellan Pedagogiskt program och förskolans läroplan är att Lpfö-98 inte innehåller några direktiv om vilket arbetsätt och vilka metoder som ska användas inom verksamheten. Det fanns mer uttalat i det pedagogiska programmet. Nu förutsätter man, precis som i skolans läroplan, att förskolepersonalen har de pedagogiska redskap för att genomföra och utföra läroplanens intentioner. Det krävs enligt Pramling Samuelsson och Sheridan att det finns en kunskapssyn som leder till en viss form av förhållningssätt till barn och lärande. Det pedagogiska programmet som innehöll mer allmänna råd, har varit övergripande och tillräckligt generella. Alla kunde acceptera dem. Nu är det annorlunda. Lärarna måste ta ställning till olika innehåll i verksamheten och hur de ska arbeta med dem. Det betyder generellt att alla barn ska få samma innehåll. Det ska exempelvis inte spela någon roll var förskolan befinner sig, om det är i en storstad eller på glesbygden till exempel (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s.22, 24).

Det som är utmärkande för förskolans läroplan är bland annat:

- Pedagogisk verksamhet för barn åldrarna 1-5 år
- Det enskilda barnets lärande och utveckling är i centrum
- Målen anges i form av mål att sträva mot

- Målen är av kvalitativ natur snarare än kvantitativ. Det betyder att fokus ligger på förändringen i barns kunnande och skapande av mening.
 - Förskolan har inga individuella kunskapsmål
 - Det förekommer inga betyg eller formella bedömningar
 - Krav på dokumentation som ett led i utvärderingen av den pedagogiska verksamheten
- (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s.21)

I min studie vill jag ta reda på hur förskolepersonal resonerar kring förskolans uppdrag. Anledningen är att jag så ofta får höra att det finns personal som enligt vissa kollegor inte har förstått sitt uppdrag. Perspektivförskjutningen kanske är den del av problematiken? Jag tänker att det till exempel kan finnas olika tolkningar beroende på hur många år man har arbetat inom barnomsorgen. Har det funnits möjligheter till att diskutera vilka skillnader perspektivförskjutningen har inneburit för förskolans verksamhet? Har man över huvudtaget diskuterat varför förskolan finns och för vem?

4.3 Förtydliganden av läroplanen för förskola

I september 2008 fick Statens skolverk ett uppdrag av regeringen att bland annat arbeta fram förtydliganden och kompletteringar av vissa mål i förskolans uppdrag. Regeringen ville också att förskolläraernas ansvar, riktlinjer för uppföljning och utvärdering av förskolans verksamhet skulle förtydligas. I skolverkets uppdrag skulle de även ingå förslag på förtydliganden av mål för utveckling och lärande av barns språkliga och matematiska utveckling i verksamheten (Utbildningsdepartementet, 2010, s. 3). Regeringens skäl till att ge Skolverket uppdraget beskrevs på följande sätt.

Regeringen bedömer att förskolans potential att stimulera barns naturliga lust att lära inte har utnyttjats fullt ut. Förskolan ska i högre utsträckning ge tidig pedagogisk stimulans för barns språkliga och matematiska utveckling, utifrån det enskilda barnets utvecklingsnivå, behov och förutsättningar. Ett sådant förstärkt pedagogiskt arbete kan också förbereda barn för deras framtida skolgång. Förskolans läroplan behöver därför förtydligas när det gäller vissa mål, personalens ansvar samt verksamhetens uppföljning och utvärdering. Målen ska sättas på sådant sätt att lärandet kan fortsätta i lekfulla former och med hänsyn till barnens utveckling, behov och förutsättningar.

(Utbildningsdepartementet, 2008, s.2)

Skolverket redovisade sina förslag den 30 september 2009 och i mars 2010 förordnade statsrådet Jan Björklund, en arbetsgrupp inom utbildningsdepartementet. De fick som uppgift

att lämna förslag till vissa förtydliganden och kompletteringar av förskolans läroplan. Den 24 juni 2010 redovisade arbetsgruppen sina resultat och föreslog även nya mål för naturvetenskap och teknik. I augusti 2010 fattade regeringen beslut om förtydliganden och ett nytt avsnitt i läroplanen som handlar om uppföljning, utvärdering och utveckling samt ett avsnitt om förskollärarens och förskolechefens ansvar. De övergripande förändringarna i den reviderade läroplanen är:

- Förtydligande och kompletteringar för målen när det gäller barns språkliga och kommunikativa utveckling, barns matematiska utveckling samt naturvetenskap och teknik.
- Tydlig uppdelning av vem som ska ansvara för vad: förskolläraren eller arbetslaget. Förskolläraren har ett särskilt ansvar.
- Ett helt nytt kapitel om uppföljning, utvärdering och utveckling.
- Ett helt nytt kapitel om förskolechefens ansvar (Utbildningsdepartementet, 2010).

4.4 Lpfö-98 Reviderad 2010

Läroplanen för förskolan är en förordning. Det betyder att den talar om vad man ska göra i förskolan och den är tvingande för kommuner, huvudmän och pedagoger att följa. Strävansmålen för den pedagogiska verksamheten i förskolan är styrande. Pramling Samuelsson och Sheridan, anser att man därför bör se förskolans läroplan som det första steget mot ett sammanhållet utbildningssystem för barn mellan 1-18 år. De skriver i *Lärandets grogrund* att läroplanen ska ses som en plan för lärande, där förskolans värderingar som institution och hur man ska arbeta med dem samt vilket uppdrag förskolan ska ha, har fastställts. Läroplanen, Lpfö-98 följer till viss del samma struktur som skolans måldokument, Lpo-94, och har samma principer och värderingar som skolans läroplan. (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s.21).

Läroplanen är utformad i tre delar. De består av förskolans värden, förskolans uppdrag och mål och riktlinjer.

4.4.1 Förskolans värden

Demokratisk grund: alla som arbetar inom förskolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Människors lika värde oavsett

bakgrund. Människors okränkbarhet, individens frihet och integritet, jämställdhet mellan könen, solidaritet med svaga och utsatta. Värdegrunden formulerar det etiska förhållningssätt som ska präglade verksamheten. Förståelse och medmänsklighet. Saklighet och allsidighet (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s.22).

4.4.2 Förskolans uppdrag

Förskolan ska lägga grunden till ett livslångt lärande med en god pedagogisk verksamhet. Omsorg, fostran och lärande ska bilda en helhet. Det är föräldrarna som är ansvariga för barnens fostran, utveckling och växande, men förskolans verksamhet ska vara ett stöd för familjerna. Förskolan ska främja barns läroprocesser. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 23).

4.4.3 Mål och riktlinjer

Riktlinjer finns för de mest centrala områdena som normer och värden, utveckling och lärande, barns inflytande, förskola och hem, samverkan med förskoleklass, skola och fritidshem, uppföljning, utvärdering och utveckling och förskolechefens ansvar. Det är läraren som ska ta ställning till hur verksamheten ska bedrivas. Hur ser barngruppen ut? Vilka behov finns? Läraren måste också utvärdera både sin egen undervisning och barnens lärande och agerande i olika situationer (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 23).

Målen anger bara riktningen på arbetet och därmed också den förväntade kvalitetsutvecklingen i förskolan. **Riktlinjer** för personalen i förskolan anger dels förskollärares ansvar för att arbetet sker i enlighet med målen i läroplanen, dels det ansvar som vilar på var och en i arbetslaget i förskolan. Alla som arbetar i förskolan ska följa normer och värden som anges i förskolans läroplan och bidra till att förskolans uppdrag genomförs.

(Lpfö-98/10, s.8)

Hur läroplanen än är utformad och oavsett vad den har för intentioner så är det ändå förskolepersonalen på varje förskola som ska tolka vad det står för. Ställningstaganden kring de olika målen och riktlinjerna måste göras, hur undervisningen ska utföras, hur barn lär sig och hur personalen ska agera i olika situationer. Därför är det intressant att undersöka hur personal på några olika förskolor resonerar kring förskolans uppdrag.

5 Tidigare forskning, teoretiska perspektiv och begrepp

Under rubriken presenteras vad tidigare forskning, teoretiska perspektiv säger om begreppen¹ fostran, omsorg och lärande och att de ska bilda en helhet samt att förskolan ska anpassas till alla barn. Jag har begränsat mitt undersökningsområde och har därför valt ut dessa begrepp för att de står för svensk förskola. Jag vill kunna jämföra tidigare forskning och teoretiska perspektiv med förskolepersonals tankar och resonemang kring begreppen. Vilka likheter och skillnader finns?

I det här avsnittet kommer det också presenteras en del som handlar om implementering, det vill säga hur innovationer, nya metoder introduceras, realiseras och sprids. Implementering är ett begrepp som jag kommer att använda för att fördjupa analysen av svaren från min undersökning teoretiskt. Inte minst är detta begrepp användbart för att analysera vilka metoder förskolepersonalen använder sig av och vilka eventuella svårigheter finns? Jag hämtar kunskap om begreppet implementering från Karin Guldbbrandssons forskningssammanställning av implementering utgiven av Statens folkhälsoinstitut.

5.1 Fostran

Nationalencyklopedin definierar begreppet fostran som ”den process genom vilken en människa, oftast en uppväxande, formas av den omgivande kulturen och dess olika institutioner, t.ex. familj, skola och arbetsplats; med en sociologisk term ofta kallad socialisation”. (Nationalencyklopedin, ”Fostran”, 2012-10-28).

I boken *Lärandets grogrund* beskriver Pramling Samuelsson och Sheridan fostran ur förskolans perspektiv. De menar att förskolans uppdrag innebär att den pedagogiska verksamheten ska bidra till individens utveckling och fostran till en demokratisk medborgare, men också till samhällets fortbestånd och utveckling genom att förskolan förmedlar vårt gemensamma kulturarv i form av värden, traditioner, historia, språk och kunskaper. Förskolan har alltså ett samhällsuppdrag. Barnen ska reproducera befintlig kunskap och producera ny. Målet för förskolan och den pedagogiska verksamheten är att aktivt och medvetet påverka och stimulera varje barn att utveckla förståelse för vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar och i efterhand omfattas av den. De menar att det tydligt framgår av förskolans uppdrag att om målen ska realiserars måste läraren sätta sig in i både barnets och samhällets

¹ Andra begrepp som finns i förskolans uppdrag är till exempel kunskap, reflektion, trygghet, kommunikation och kulturskapande.

perspektiv. För att kunna fostra barnen till demokratiska medborgare förutsätts att barn redan i förskolan har inflytande genom att de kan påverka sin egen situation och förskolans innehåll (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 27, 37,39).

Jag håller med om att målen framgår tydligt i läroplanen att läraren måste ta både barnets och samhällets perspektiv. Där står ”Verksamheten ska bedrivas i demokratiska former och därigenom lägga grunden till ett växande ansvar och intresse hos barnen för att de på sikt aktivt ska delta i samhällslivet” (Lpfö-98/10, s. 4). Men, hur tydlig är förskolans läroplan och vad står demokratiska värderingar för egentligen? Det är viktigt att inte glömma bort att det finns olika demokratiska former och därmed finns det också olika tolkningar av hur man formar framtidens demokratiska världsmedborgare. Jag tänker mig att ens egen kultur och ens egna värderingar även påverkar också hur vi ser på fostran. Hur resonerar förskolepersonalen i denna undersökning kring begreppet fostran?

5.2 Omsorg

Enligt Nationalencyklopedin innebär *omsorg* att ”ägna sig åt (noggrann) vård och skötsel av något eller någon” (Nationalencyklopedin, ”Omsorg”, 2012-10-28).

I boken *Att erövra omvärlden* står det att den svenska förskolan har vunnit internationellt erkännande på grund av sitt sätt att väva samman omsorg och pedagogik. Det kan ses som en naturlig följd av förskolans utveckling genom åren. I det givande mötet mellan omsorg och pedagogik skapas en pedagogisk miljö som på ett nyanserat sätt förhåller sig till barnet som ett subjekt (SOU:1997:157, s. 69-70).

När läroplanen kom 1998 så var det många som var oroliga för att lärandet skulle ta över i förskolan och omsorgen skulle hamna i bakgrunden. Detta är något som Wiklund och Jancke tycker är okunniga utlåtanden från en del kritiska till läroplanen. De skriver i *Förskolans läroplan. Analys och tolkning av Lpfö-98* att införandet av lärandet i sig inte behöver ta över utan det tycker att just kombinationen av omsorg och lärande är en tydlig profil för svensk förskola. De anser att läroplanen innebär en möjlighet till ökad medvetenhet i förskolan kring lärandet och självklart lärandet i omsorgen. Omsorgstanken försvinner inte (Wiklund och Jancke, 1998, s. 29).

I *Pedagogisk forskning i Sverige* skriver Eva Johansson, forskare och lektor och Ingrid Pramling Samuelsson i sin artikel *Omsorg – en central aspekt av förskolepedagogiken* att begreppet omsorg har tidigare definierats i pedagogiska sammanhang som omtanke, omvårdnad och noggrannhet och hur man kan förhålla sig till något eller någon. Begreppet betecknar en institutionaliserad form för samhällliga insatser mot de som behöver stöd och service (Johansson och Pramling Samuelsson, 2001, s. 83). Samtidigt vill de också påpeka att omsorg skulle kunna tolkas som vuxnas respekt för barnets delade världar (Johansson och Pramling Samuelsson, 2001, s. 97). För att pedagogiska möten ska uppstå måste läraren ha engagemang i och en omsorg om barnets livsvärld. Läraren möter hela barnet och dennes erfarenheter i barnets livsvärld i interaktion av sina egna erfarenheter. De delar livsvärldar med varandra. Om dimensionen av omsorg saknas kommer läraren inte kunna möta och involvera barnet i sin helhet, barnets tänkande, sinnlighet och kroppsligt (Johansson och Pramling Samuelsson, 2001, s. 83).

Förening omsorg och pedagogik, vad betyder det? Enligt Johansson och Pramling Samuelsson är det när läraren skapar möten med barns livsvärld. Det vi vill att barnen ska lära sig måste byggas på barnets alla erfarenheter och upplevelser. Läraren ska omsorgsfullt visa vägen till lärandet, men svaret från barnet blir centralt för det fortsatta samspelet, via omsorg på barnets villkor (Johansson och Pramling Samuelsson, 2001, s. 87).

Är omsorg en integrerad dimension av den pedagogiska verksamheten? Jag undrar och vill ta reda på hur förskolepersonalen i denna studie resonerar kring begreppet omsorg som en central aspekt i deras verksamheter eller är begreppet enbart förknippat med vård och skötsel av någon eller något.

5.3 Lärande

Eftersom lärande är ett stort och vitt begrepp så kommer jag att koncentrera mig på lärandet ur förskolans perspektiv med utgångspunkt efter vad Barnomsorg- och skolkommittén, BOSK anser hur barn i förskolan lär i SOU:1997:157 *Att erövra omvärlden*. Det vill säga lek- språk- kunskap och lärande.

Nationalencyklopedin definierar begreppet lära som ”skaffa sig kunskaper eller färdigheter i något så att viss kompetens erhålls” (Nationalencyklopedin, ”Lära”, 2012-10-28).

Att lära är en process, i vilken barnet hela tiden ser och urskiljer nya dimensioner. För att utveckla nya kunskaper behöver barn uppleva variation, se alltmer komplexa sammanhang, urskilja mönster och särdrag i samspelet och kommunikation med såväl andra människor som ting.

(Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 31)

BOSK skriver i *Att erövra omvärlden* att leken är central i barnens liv och leken hjälper dem att erövra världen. Lek och är en viktig dimension i barns lärande. Barnen försöker förstå sig själva och sin omvärld genom att utforska, bearbeta intryck och erfarenheter och kommunicerar med andra. Detta sker oftast i leken. Därför anser BOSK att det inte går att skilja på lek och lärande. När barnen ägnar sig åt olika sorters lekar utvecklar de tankar och hypoteser som de prövar själva eller med andra. I leken utvecklar barnen sin kommunikativa och sociala kompetens (SOU1997:157, s. 48f).

Förmågan att kunna uttrycka sina upplevelser och tankar i tal och skrift och förmågan att kunna läsa är bland annat en av grunderna för att tillhöra samhällsgemenskapen. Barns muntliga och skriftliga språkanvändning växer fram och utvecklas i sociala situationer som till exempel i leken och vardagliga situationer. Språkutvecklingen och identitetsutvecklingen går hand i hand. Det försprång som en del barn fått genom att tillsammans med andra barn och vuxna, varit aktiv i språkliga sammanhang verkar vara bestående. BOSK skriver i sitt förslag till förskolans läroplan att läs- och skrivinläringen inte är något som inleds vid en speciell fas i under barnets uppväxt. De menar att läsa och skriva utvecklas under en lång tid och är en del i den livslånga språk- och kunskapsutvecklingen (SOU:1997:157, 1997 s. 50-54).

Wiklund och Jancke anser att leken är viktig för barnets utveckling och lärande. Leken är barns naturliga sätt att lära, de använder leken som redskap. Genom leken lär de sig bland annat grunderna för hela tillvaron, de fysiska lagarna, social samvaro, grundförståelsen för att kunna abstrahera, språk och matematik. Wiklund och Jancke anser att lek ska utgöra ett arbetsätt och ingå i de metoder som förskolan ska använda sig av. Dock kräver det att det finns medveten personal som förstår lekens betydelse för barns utveckling och kan göra medvetet bruk av leken där det finns tid, plats, tillfälle och vuxna som deltar (Wiklund och Jancke, 1998, s. 39).

Leken har en central roll inom förskolan menar Pramling Samuelsson och Sheridan. Barn utvecklas socialt, känslomässigt, motoriskt och intellektuellt genom att leka. I leken befäster

och använder barnen kunskaper och begrepp som de lärt sig, utvecklar förståelser för grundläggande funktioner. På dessa kunskaper bygger barnet vidare på sitt livslånga lärande. Själva processen är viktigare än produkten och har för barnet givna mål som i och för sig kan ändras under lekens gång (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 83-85).

Språk är kommunikation skriver Pramling Samuelsson och Sheridan. De anser att genom vår språkliga förmåga växer det individuella och det sociala livet och den enskilda människan görs synlig för sig själv och för andra. Ömsesidigheten är en förutsättning för barnets lärande och språkutveckling. I kommunikationen skapas mening och därmed är språket nyckeln till den begreppsliga världen (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 71-73, 78).

5.3.1 Det livslånga lärandet

För att ytterligare förstå lärande är det viktigt att koppla det till diskussionen om det livslånga lärandet. Barns lärande sker i samspel med omgivningen, därför måste hela förskolan och dess verksamhet se som en helhet, en arena för kunskapsförmedling där lärandet kan förekomma i alla möjliga situationer och sammanhang. Pramling Samuelsson och Sheridan menar att på sikt ska det livslånga och livsvida lärandet ge barnet möjlighet till att tillägna sig de kunskaper och de behov som alla människor har av att förstå de gemensamma referensramar som behövs för att leva och kunna delta i ett demokratiskt samhälle. Förskolan ska ge alla barn möjlighet till att utveckla förståelse, både för sig själv och för sin omvärld. De har såsom åsikt att målet med barns fostran och utbildning i förskolan är att förbereda dem för ett samhälle vi bara kan ana konturerna av. Därför är det viktigt att vi förbereder dem väl (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 26, 29, 102).

Min uppfattning är att det finns många teorier om hur barn lär. Genom mina yrkesår inom förskolan har jag stött på en rad olika åsikter genom till exempel litteratur, föreläsningar och forskning. Därför kan jag tänka mig att det finns en rad olika uppfattningar och tolkningar på Sveriges förskolor. Hur resonerar personalen kring begreppet lärande? Vad anser de som deltar i min studie om att *förskolan ska lägga grunden till ett livslångt lärande* står för och vad betyder det för dem?

5.4 Kunskap och lärande

Det finns många former av kunskaper. Det är viktigt att resonera kring kunskap och kunskapssyn. I uppdraget står det att förskolan skall främja lärandet och att det innebär en

aktiv diskussion i begreppet kunskap och lärande. Vad är kunskap utifrån ett förskoleperspektiv?

Wiklund och Jancke beskriver kunskap utifrån ”de fyra F:en”. Kunskap som fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Fakta är kunskap som information, hur saker och ting förhåller sig på det ena eller andra sättet och kan mätas i kvantitet. Ett exempel på faktakunskap är alla förhör och prov som finns i skolan då vår kunskap prövas och mäts.

De fortsätter att beskriva olika kunskaper med förståelse. Det är kunskap som meningsskapande och handlar om kvalitet. Det innebär att man har insikt i och vet hur och varför något förhåller sig, att begripa, att uppfatta mening eller innebörden i någonting teoretiskt. Man förstår på olika kvalitativa sätt. Vi förstår på olika sätt utifrån vårt eget perspektiv, både barn och vuxna. Förståelse är att komma underfund med världen och bygger på tidigare erfarenheter. Språket är ett viktigt verktyg för ökad kvalitet i förståelsen.

Färdighet är kunskap som utförande, om hur man gör något praktiskt. När barnen lär sig cykla har de fått en färdighet om något praktiskt till exempel.

Förtrogenhet är kunskap som omdöme och är ofta förenad med sinnliga erfarenheter. Vi vet, anar eller känner på oss något. Barnen på förskolan vet att det är dags att städa när klockan ringer eller att ha samling när sagoväskan tas ned från hyllan. Förtrogenhetskunskap hjälper oss att bedöma och tolka in olika situationer. I förskolan skaffar sig barnen förtrogenhet genom vardagliga och upprepande situationer, hur vi gör och att det alltid går till på samma sätt. Dessa fyra kunskapsformer integrerar med varandra och ska ses som en helhet. det främjar barns lärande (Wiklund och Jancke, 1998, s. 36-37).

De fyra kunskapsformerna nämns också i förskolans läroplan ”Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra”(Skolverket, 2010, s. 6).

Kunskap erövrar genom lärande som sker på olika sätt och vi lär med hela kroppen. Lärandet handlar om att internalisera något, att göra det till en del av sig själv och är alltid en del av ett sammanhang står det i *Att erövra omvärlden*. I en pedagogisk miljö är det viktigt att hela

tiden problematisera, reflektera kring och levandegöra kunskapsbegreppet (SOU 1997:157, s. 54-56).

Barnens hem och förskolan ska ses som en helhet där lärande kan förekomma i alla möjliga situationer och sammanhang. Jag vill ta reda på hur personal resonerar kring begreppet lärande och vad det betyder för dem. Tolkningsmöjligheterna är ganska stor, därför är det intressant att ta reda på hur de resonerar och tolkar begreppet som helhet. Jag har som tanke, i och med att det står i förskolans uppdrag att omsorg, fostran och lärande ska bilda en helhet, att undersöka hur förskolepersonal resonerar kring det.

5.5 Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan

Förskolans verksamhet ska ta hänsyn till barnens egna förutsättningar. Både barn rent allmänt och barn som behöver mer stöd är andra, tillfälligt eller varaktigt. ”Alla barn” står för det som alla barn ska få uppleva och möta i förskolan, men det står också för barn med alla sorters förutsättningar och förmågor. Det inkluderar barn som behöver mer stöd än andra. Begreppet ”alla barn” står för alla barn på ett generellt plan till skillnad mot ”varje barn” som betyder individen (Wiklund och Jancke, 1998, s. 45).

”Alla barn har lika värde men olika uppväxtvillkor”(SOU 1997:157, 1997 s. 87). Förskolans unika möjlighet till att arbeta för att utjämna barns uppväxtvillkor. De barn som tillfälligt eller varaktigt har behov av stöd på grund av fysiska eller psykiska handikapp eller lever i en otrygg miljö måste få det från sin omvärld. Det är viktigt att dessa barn får stöd så att de kan så långt som möjligt fungera och leva som andra barn. (SOU 1997:157, 1997 s. 87).

Hur tänker och resonerar förskolepersonalen i denna studie angående kring begreppet att barn som behöver tillfälligt eller varaktigt stöd ska få det? Finns det några likheter eller skillnader i deras tankar kring detta?

5.6 Implementering

Min andra och tredje frågeställning handlar om vilka metoder pedagoger använder för att förstå uppdraget samt vilka svårigheter de anser finns för att implementera läroplanen i verksamheten. Både dessa frågeställningar anknyter till begreppet implementering.

Jag kommer att använda mig av Karin Guldbbrandssons forskningssammanställning om implementering av nya metoder. I den kunde jag hitta perspektiv som synliggjorde problem som jag vill belysa i min undersökning. Därför anser jag att Guldbbrandssons redovisning passar väl in i min studie och tar upp mina funderingar om hur förskolepersonal resonerar kring implementeringen av läroplanen på deras förskolor. Jag kommer att använda begreppet implementering som ett teoretiskt begrepp för att fokusera och få syn på problem som jag menar uppstår när läroplanen ska tolkas och omsättas i praktik.

Nya tider och behov uppstår ständigt i ett samhälle under utveckling. Så är det också med förskolan. Nya behov uppstod och genom perspektivförskjutningen kom nya idéer om nya metoder att arbeta med och utföra pedagogisk verksamhet med en god kvalitet. En implementeringsprocess enligt Karin Guldbbrandsson, utredare på statens folkhälsoinstitut, är att idén presenteras och beslut fattas, ofta på hög nivå. I hennes forskningssammanställning *Från nyhet till vardagsnytta- Om implementeringens mödosamma konst* beskriver hon om problem som kan uppstå när gamla metoder ska bytas ut till nya, men hon ger också förslag på hur arbetet ska underlättas (Guldbbrandsson, 2007, s. 6).

Implementering kan definieras på olika sätt eftersom att det inte finns en gemensam begreppsram. Guldbbrandsson försöker förklara implementeringen från olika håll. Det kan till exempel betyda ”aktiva och planerade ansträngningar för att en ny metod ska användas som ordinarie metod i en organisation” eller ”införa och sätta i bruk nya idéer” (Guldbbrandsson, 2007, s. 9).

Guldbbrandsson skriver att oftast är det enbart muntlig och skriftlig information eller utbildning som erbjuds när en ny metod ska införas. Hon menar att dessa metoder får ett svagt stöd av forskningen. Enbart information, utbildning eller träning är inte en säkerhet för ett förändrat beteende. Dåligt material och utbildning, otillräcklig spridning av material, ointresserad personal, brist på stöd och utvärdering minskar också chansen till en lyckad implementering (Guldbbrandsson, 2007, s. 20).

5.6.1 Vad krävs för en lyckad implementering?

Guldbbrandsson presenterar några gemensamma drag för en lyckad implementering. Hon menar att den nya metoden måste ha relevans och användbarhet, det är viktigare än hur själva implementeringen går till. Den nya metoden måste ha klara och märkbara fördelar i

effektivitet eller i reducering jämfört med gällande metod. Detta gäller även evidensbaserade metoder. Resultatet påverkas också av hur en ny metod upplevs medföra risker och hur man ska hantera dessa risker. Det är lättare enligt Guldbbrandsson att implementera nya metoder om den överensstämmer med rådande individuella, organisatoriska och professionella värderingar, normer och arbetsätt samt att de är enkla att använda. Metoden ska gå att testa i begränsad utsträckning och ha ett synligt resultat, till exempel genom utvärderingar, och vara anpassningsbar till lokala omständigheter. Ytterligare en sak som är viktigt för en lättare implementering är att det tillkommer kunskap som även kan användas i andra sammanhang (Guldbbrandsson, 2007, s. 19-20).

5.6.2 Krav på insatser för ett bra resultat

När behovet är klarlagt och uttalat och en lämplig metod är vald så finns det ytterligare några faktorer som också kan påverka implementeringsresultatet positivt. När fler åtgärder kombineras så leder det till ett bättre resultat. Några av dessa insatser, är enligt Guldbbrandsson:

- Distribuera riktlinjer för nya rutiner
- Erbjud utbildning
- Praktisk träning
- Coachning
- Återkoppling
- Möjlighet till konsultation

Hon påvisar också att kvalitet är viktigare än kvantitet när det gäller stöd under implementeringsprocessen. Hon nämner också att det har visat sig att återkoppling från kollegor inom samma profession ger bättre effekt än från personer som inte har samma professionella bakgrund. Guldbbrandsson vill påvisa att utbildning, träning, stöd, återkoppling är bra, men inte som enstaka komponenter. Det krävs även ekonomiska resurser och feedback hur implementeringsprocessen går framåt (Guldbbrandsson, 2007, s. 20).

5.6.3 Förskolan som organisation och individen i förskolan och deras roller

De gemensamma dragen hos organisationer som antar innovationer snabbare än andra är, enligt Guldbbrandsson bland annat strukturella faktorer som storlek, utvecklingsnivå och att de är uppdelade i avdelningar eller enheter med decentraliserade beslutsfunktioner.

Organisationer som systematiskt identifierar, tolkar och länkar ny kunskap till redan existerande kunskap, dvs. det man ibland kallar för 'Lärande organisationer', tar lättare till sig nyheter

(Guldbrandsson, 2007, s. 23).

När Guldbrandsson skriver att människor inte är passiva mottagare av nyheter eller nybildningar menar hon att människan alltid söker efter nya metoder genom att experimentera, diskutera, utvärdera åsikter, anpassa, försöka förbättra och ofta i dialog med andra (Guldbrandsson, 2007, s. 23). Lärare använder sina föreställningar, kunskaper och erfarenheter om barn, både i generella och specifika situationer. De har en "teori" för sitt arbete med barn, hur läraren agerar och vad denne ser hos barnet. Något som Johansson och Pramling Samuelsson anser komma från lärarens egna barndomsupplevelser, erfarenheter från utbildning och nyare forskning samt praktisk verksamhet med barn. (Johansson och Pramling Samuelsson, 2003, s. 11).

Struktur och kvalitet i det nätverk som individen ingår i påverkar hur information sprids. Informella nätverk är mer effektiva för att sprida kollegial information. Formella nätverk sprider oftast officiell information (Guldbrandsson, 2007, s. 23).

I litteratur om implementering använder man sig av begreppen mottagare, sändare och förändringsagent (Guldbrandsson, 2007, s. 26). Jag tänker mig att i förskolans värld skulle sändaren kunna vara en statlig myndighet och mottagaren förskolan eller en kommun. En kommunal utbildningsförvaltning kan också vara sändare efter att ha mottagit en ny pedagogisk metod och skickar den vidare till förskolor i kommunen. Förändringsagenten är en individ som påverkar en mottagare, exempelvis en förskola, att anta och implementera nya metoder. Agenten har som uppgift att hjälpa mottagaren att bli medveten om ett behov eller ett problem, att upprätta förtroendeförhållanden med mottagaren, hjälpa mottagaren att analysera varför metoden måste bytas ut, motivera mottagaren att specificera och hantera den nya metoden. Förändringsagenten ska också hjälpa mottagaren att gå från ord till handling, stötta införlivandet av den nya metoden i det dagliga arbetet på lång sikt, för att till slut avsluta sin egen roll och överlämna helt till mottagaren (Guldbrandsson, 2007, s. 27). I förskolans värld, är det förskolechefen som är förändringsagent?

6 Metod

I detta avsnitt diskuteras denna studies metodval, genomförande och forskningsetiska överväganden. Hur bearbetningen av det insamlade materialet har gått till samt tillförlitlighet, generaliserbarhet och validitet. Jag kommer även att presentera mina informanter i detta avsnitt.

6.1 Urval

Undersökningen har utförts på fyra slumpmässigt utvalda olika förskolor i Stockholm med omnejd. Flera förskolor blev tillfrågade och de tre som svarade ja först kom att bli de som jag valde att använda mig av i min studie. En förskola tackade nej på grund av att måndagar som jag hade tänkt använda till intervjuer inte var en bra dag för dem i deras verksamhet. Några förskolor svarade inte alls. Efter att jag intervjuat fem personer insåg jag att jag behövde en jämnare fördelning mellan barnskötare, förskollärare och förskolechefer. Detta på grund av att det skulle bli svårare att lista ut vem som var vem i studien i enlighet med vetenskapsrådets etiska regler. Totalt har sex personer på fyra förskolor intervjuats, både förskolechefer, förskollärare och barnskötare. Av de fyra förskolorna så är två kommunala förskolor och två bedrivs i privat regi. Denna studie ger ingen generell bild hur det ser ut på förskolor i Sverige, men det ger mig det underlag jag behöver för att kunna diskutera mina frågeställningar.

6.2 Genomförande

Alla informanter har tagit del av ett informationsbrev² som antingen skickades via e-post till förskolechefen eller via e-post direkt till informanten. I brevet delgavs informanterna upplysningar om de forskningsetiska principerna. Jag hade på förhand utformat en frågeguide med ett antal begrepp från förskolans läroplan och uppdrag samt flera öppna frågor. Därefter bokades tid in för intervjuer. Intervjuerna gjordes enskilt i en ostörd miljö. Fem av intervjuerna gjordes på informanternas egna förskolor. Vi fick tillgång till ett lugnt rum och intervjuerna gick bra. En intervju gjordes på Södertörns högskolas bibliotek vilket också var ett bra ställe. Det var tyst och lugnt. Innan intervjuerna startade garanterades informanterna anonymitet och konfidentialitet genom avidentifiering av personer, områden och objekt som skulle kunna röja informanten. Alla intervjuerna utfördes av mig själv och spelades in på min telefon eller diktafon. Intervjuerna transkriberades i sin helhet med undantag på upprepningar och mumlanden.

² Bilaga 1

6.3 Kvalitativ metod

I undersökning har jag arbetat utifrån kvalitativa metoder och intervjuer. Enligt Henny Olsson, professor i omvårdnadsforskning och Stefan Sörensen, docent i medicinsk sociologi, syftar kvalitativa metoder på forskningsprocedurer som ger beskrivande data. Metodens syfte är att karaktärisera ett ting, skeende eller fenomen, beskriva dess egenskaper samt söka förståelse för hur dessa har uppkommit till skillnad från den kvantitativa metoden då syftet är att mäta mängden och förklara en specifik karaktär (Olsson och Sörensen, 2011, s. 106). För att besvara min frågeställning anser jag att intervjuer av pedagoger är en bra metod. Eftersom att jag inte var medveten om hur pedagogerna resonerar kring förskolans läroplan och uppdrag ansåg jag att intervjuer med låg standardisering och strukturering var det bästa sättet. Det vill säga, några få öppna frågor med utrymme för skilda möjliga tolkningar kopplat till frågan. Jag engagerade mig med intresse och nyfikenhet i de svaren och berättelser som pedagogerna gav mig och utifrån de svar jag fick, skapade jag nya frågor i ett växelverkande samspel mellan informanten och mig som intervjuare.

Olsson och Sörensen beskriver en låg grad av standardisering, när intervjuaren har möjlighet att anpassa intervjun efter varje intervjuperson. Frågorna behöver inte ställas i exakt samma ordning och med samma ordanalys. Med låg grad av strukturering menar de att den intervjuade kan tolka frågorna fritt beroende på språk, vanor, erfarenheter, värderingar och önsksningar. (Olsson och Sörensen, 2011, s. 133)

6.4 Varför intervjuer som metod?

Olsson och Sörensen skriver i boken *Forskningsprocessen* att genom intervjuer kan forskare få möjlighet till att förstå informantens inre värld och hur denne uppfattar omvärlden och vilken relation han eller hon har till den. Intervjuer som metod kommer väl till pass också eftersom en intervju är en dialog mellan informanten och forskaren, vilket kan leda till andra viktiga underfrågor som måste ställas vid ett förtydligande kring vissa intervjufrågor. Öppenhet och lyhördhet är viktigt för att förstå om intervjuarens tolkning av svaren är riktiga eller inte. (Olsson och Sörensen, 2011, s. 132-135).

Forskaren i pedagogik och didaktik, Birgitta Kullberg skriver i *Etnografi i klassrummet* att lyssna och se är ett utmärkt sätt att erhålla etnografisk information. Hon menar att som forskare behöver man vara engagerad och ha en nyfiken attityd med höjd uppmärksamhet för

att kunna uppfatta både stora och små detaljer i en dialog, något som de flesta av oss filtrerar bort i vardagslivet (Kullberg, 2004, s. 94-95). Hon skriver vidare att lyssnandet är det som hjälper forskaren att formulera de öppna frågorna som kan behövas ställas i samtalet. Information kan komma fram under en intervju som forskaren inte har tänkt på och därmed behöver kanske ställa helt nya frågor för att ny kunskap ska upptäckas (Kullberg, 2004, s.114).

6.5 Etiska riktlinjer

Som blivande forskare har jag ett eget etiskt ansvar. De som deltar i forskningen har rätt att bli informerade om forskningsuppgiftens syfte i förhand och att det är helt frivilligt att delta (informationskravet). Deltagaren har också rätt att själv bestämma över sin medverkan och kan när som helst välja att avsluta den efter egen önskan (samtyckeskravet). Jag som forskare måste kunna garantera deltagarna största möjliga konfidentialitet och att personuppgifter ska förvaras säkert (konfidentialitetskravet). Den information som jag kommer att samla in om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål (nyttjandekravet) (Vetenskapsrådet).

6.6 Tillförlitlighet och reliabilitet

Sven Hartman, professor i pedagogik skriver i sin bok *Skrivhandledning för examensarbeten och rapporter* att kravet på reliabilitet innebär att man ska kunna lita på sin datainsamling samtidigt som man inte får glömma att vara källkritisk. Han menar att det är viktigt att ifrågasätta materialet, är det äkta? Hur pass tillförlitligt är innehållet? (Hartman, 2003, s. 44). Staffan Stukát, forskare i pedagogik skriver i sin bok *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen* att det är viktigt att ta reda på hur bra mätinstrumentet fungerar samt kvaliteten på själva mätinstrumentet (Stukát, 2011, s. 133). Olsson och Sörensen menar att reliabiliteten är graden av överensstämmelsen mellan mätningar med samma instrument. Kommer det bli samma resultat vid varje mätning? (Olsson och Sörensen, 2011, s. 123).

Det är viktigt att ta reda på vilka felkällor som kan finnas i sen studie. En av bristerna som Olsson och Sörensen påvisar är feltolkningar i både frågorna och i svaren. (Olsson och Sörensen, 2011, s. 123). Stukát anser att det är viktigt att man måste ha med i beräkningen att svaren kan vara osanna, mer eller mindre omedvetet. Det som är viktigt i en kvalitativ studie är att man övertygar genom att diskutera sitt tänkande, alla val man gjort och de grunder som resultatet vilar på. Man redovisar helt enkelt de felkällor som man känner till, men också

genom att visa sin medvetenhet om studiens begränsningar (Stukát, 2011, s. 136-137). Tillförlitligheten i min undersökning bygger på det mina informanter säger och hur jag tolkar svaren.

6.7 Validitet

Hartman skriver att kravet på validitet innebär att materialet man forskar om ska vara relevant till problemställningen. Det måste finnas en samklang mellan material och problem, både när det gäller avgränsning och djup (Hartman, 2003, s. 44). Stukát menar att validitet är giltighet, det vill säga om man mäter det man avser att mäta. (Stukát, 2011, s. 134). Jag är medveten om vikten av att ställa rätt frågor för att få ett trovärdigt resultat. Därför övervägde jag om mina frågor var relevanta för denna studie. Eftersom jag har arbetat utifrån kvalitativa metoder och intervjuer med låg standardisering och strukturering fanns det stora möjligheter för olika följdfrågor beroendes på informantens svar. Jag var också medveten om att svaren jag fick av informanterna var baserade på deras egna erfarenheter och kunskaper, hur deras verksamheter ser ut, men också utifrån antaganden och gissningar i vissa fall.

6.8 Generaliserbarhet

Min undersökning av fyra förskolor och sex förskolepersonal är väldigt liten i jämförelse med hur många förskolor och personal det finns i Sverige. Därför kan jag inte dra några parallella slutsatser kring detta. Mitt arbete ger ingen representativ bild utan ska ses som en fallstudie där jag påvisar hur det ser ut på de fyra förskolorna. Det är mycket möjligt att det ser annorlunda ut på andra förskolor. Stukát skriver att man måste resonera kring vem resultatet gäller för, är det den undersökta gruppen eller kan resultatet generaliseras? Han menar att i vissa undersökningar är relaterbarhet ett mer korrekt ord att använda som en svagare form av generalisering (Stukát, 2011, s. 136).

6.9 Presentation av mina informanter

Under detta stycke kommer jag att presentera mina informanter i denna fallstudie. Förskolepersonalens namn har fingerats i enighet med Vetenskapsrådets etiska regler..

Fia är förskollärare och tog examen 1996. Hon har arbetat 4 år på den förskola hon arbetar på nu som är en privat förskola

Fanny har en förskollärarexamen. Hon blev klar 2012 och har arbetat 12 år på nuvarande arbetsplats som är en kommunal förskola

Birgitta är barnskötare. Hon blev klar 2004 och har arbetat 4 år på den förskolan hon arbetar på nu. Birgitta arbetar på en privat förskola.

Berit är utbildad barnskötare. Hon blev klar 1986 och har arbetat i 24 år på samma kommunala förskola.

Charlotta är förskolechef, har arbetat tio år som chef på den förskola hon arbetar på nu. Hon arbetar på en privat förskola.

Clara är också förskolechef på en privat förskola. Hon har arbetat 22 år på nuvarande arbetsplats.

7 Resultat och analys

I detta kapitel redogör jag resultatet för min empiriska undersökning. Jag försöker här besvara mina frågeställningar:

1. Vilka likheter och skillnader finns i förskolepersonals tolkningar av förskolans uppdrag med fokus på begreppen omsorg, fostran och lärande.
2. Förskolan ska främja lärandet, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget. Vilka metoder använder de för att kunna förstå sitt uppdrag? Vilken uppfattning har de om att det finns olika tolkningsmöjligheter och vad har de för åsikter om det?
3. Vilka eventuella svårigheter anser förskolepersonal att det finns med att implementera förskolans läroplan i verksamheten?

Frågorna besvaras genom att resultat och analys kopplas samman med tidigare forskning, teorier och litteratur.

Detta kapitel är indelat i tre avsnitt. Förskolepersonalens olika tolkningar av begreppen, metoder som används samt vilka eventuella svårigheter finns det med att implementera förskolans läroplan.

7.1 Personalens resonemang och tolkningar av begrepp från förskolans uppdrag

I detta avsnitt kommer jag redogöra för resultaten av min första frågeställning om hur informanterna i denna studie tänker kring och ser på dessa begrepp från förskolans uppdrag. ”Förskolan ska lägga grunden till ett livslångt lärande [...] Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där fostran, omsorg och lärande bildar en helhet[...] Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan” (Skolverket, 2010, s. 5).

För att ta reda på hur informanterna tänker kring och ser på vad en god pedagogisk verksamhet där fostran, omsorg och lärande ska bilda en helhet står för, började jag med att fråga vad de olika begreppen betyder för dem. Här kunde jag se en del likheter, men också skillnader i deras tolkningar.

7.1.1 Fostran

Jag frågade mina informanter vad de tänkte kring ordet fostran. Jag fann skillnader i deras tolkningar. Jag fick uppfattningen att detta begrepp var svårt att tolka och sätta ord på.

Fia: Uppfostran står föräldrarna för, men självklart står förskolan för en stor del av fostran. Fostran är vad som är tillåtet med andra.

Berit: Fostran är väl normer och värden.

Clara: Fostran är det i, på borden ska man inte stå och inte klättra på hyllorna. Man får leda in dem (barnen)³ utan för mycket pekpinnar och ge dem alternativ. Det är fostran.

Charlotta: Fostran handlar om att vi ska hitta sätt att få barnen förberedda på vårt samhälle. Det handlar om demokrati, att vi vill få dem till demokratiska medborgare.

I min tolkning av svaren så kan jag se att Charlottas åsikter skiljer sig från resten. Som jag skrev tidigare i min redogörelse av litteratur så är förskolans mål att aktivt påverka och stimulera varje barn att utveckla förståelse för vårt samhälles gemensamma demokratiska värderingar och i efterhand omfattas av den. Detta är något som jag tycker att Charlotta tolkar in i begreppet fostran. Fia och Berit är också inne på samma spår tolkar jag det som, men de har svårare att förklara vad ordet fostran betyder för dem. Berit bad om att få nästa fråga istället. "Barnen ska formas av den omgivande kulturen" står det i Nationalencyklopedin. Min fundering är om Clara är mer inne på uppfostran än fostran. För vad har reglerna att man inte får stå på borden och inte klättra på hyllorna med barns socialisation att göra? Enligt mig är det skillnader i deras tolkningar av ordet fostran.

7.1.2 Omsorg

När jag ställde frågan hur informanterna tänker kring begreppet omsorg är skillnaderna inte så stora i deras resonemang. De anser att omsorg är att barnen ska må och ha det bra. Allt som behövs för att de ska känna sig trygga.

Fia: Att de mår bra. Så man måste måna om dem.

Berit: Omsorg är att man tar hand om varandra, att man får mat och sömn. Att man får det som man behöver, det grundläggande.

Clara: Deras behov, mat, blöjor, sitta i knä och ta hand om. Omsorg är det här vanliga man behöver under dagen.

Charlotta: Omsorg, det handlar om vård på något sätt. allt vi gör med barnen, för barnen. Med rutiner, att skapa en trygg bas för dem.

Birgitta: Att de ska ha det så bra som möjligt. De ska känna sig trygga här och omhändertagna.

³ Ord i parentes är mina ord och tolkning av vad jag tror informanten menar.

Informanternas beskrivning av begreppet omsorg är liknade de definitioner och innebörder som jag redogjort för utifrån litteraturen på området. De definierar ordet omsorg på samma sätt som jag har beskrivit det tidigare i denna studie. Det handlar om omtanke, omvårdnad, skötsel och vård. Däremot har jag svårt att tolka in i informanternas svar det som Johansson och Pramling Samuelsson skriver om att omsorgen är en central aspekt av pedagogiken. Det vill säga att vuxna ska vara närvarande i barns livsvärldar så att de kan möta och involvera hela barnets person med dess tänkande, sinnlighet och kroppslighet. Är omsorg en integrerad dimension av den pedagogiska verksamheten? Det är inte självklart anser Johansson och Pramling Samuelsson. De menar att det krävs pedagoger som analyserar vad omsorg är. Som professionell lärare bör man både kunna dra nytta av traditionella omsorgssituationer pedagogiskt och använda sig av den omsorgsinriktade aspekten i allt lärande (Johansson och Pramling Samuelsson, 2001, s. 99).

7.1.3 Lärande

De första som mina informanter svarade på när jag frågade vad menas med lärande var väldigt olika. Clara och Charlotta ansåg att miljön stod för mycket av lärandet. Birgitta pratade om att personalen ska hjälpa barnen att bli självständiga.

Clara: Man ser till barns behov, vad behöver de här barnen, vad är de inne i nu? Med lärandet är det mycket miljön som man (personal) ställer in ordning och att de kan bli självständiga.

Charlotta: Lärande är allt vi gör i stort sätt. Det är vårt uppdrag att erbjuda en miljö där barnen får utlopp för sin lust att lära.

Birgitta: Vi (personal) är här för att hjälpa dem bli självständiga egna individer och... det är en form av lärande.

Samtidigt nämnde en del av informanterna att lärande är allt vi gör och att det inte går att dela på. Fia sade bland annat att det hänger ihop och Berit sade att lärandet kommer på köpet genom omsorgen.

Fia: Om man inte får omsorgen och närhet, då tror jag att det är svårt att vilja lära sig saker.

Berit: Lärandet är lärandet. Omsorgen är det man behöver i vardagen och sen får man lärandet som ett plus.

Birgitta menar att i lärandet finns det omsorg.

Birgitta:[...] undertiden vi lär dem så är det omsorg i det. Vi tar hand om dem.

När jag ställde frågan om det går att förena de tre begreppen så svarar de flesta att det går bra. Det kommer omedvetet och naturligt. Fanny nämner till och med att det är en förutsättning för ett bättre lärande.

Charlotta: När vi lägger en planering, terminstema till exempel, då tar man in de här delarna (fostran, omsorg och lärande) även om vi inte tänker på det. Det kommer ganska naturligt in i planeringen. Man tänker väl mer på lärandet.

Fanny: Jag tycker det går jättebra att förena fostran, omsorg och lärande som en helhet. Jag är helt säker på att om man använder sig av dessa tre saker ihop så är det bättre lärogrund än om man skulle dela på dessa begrepp. Som en helhet är det lättare att arbeta med.

Berit: Det ska väl gå in i varandra om det ska bli en helhet. Det är naturligt tänker jag.

Däremot anser Birgitta att det bara delvis går att förena dessa tre begrepp. Hon menar att de går hand i hand men det beror helt och hållet på vad man gör på förskolan. Ibland är de olika begreppen var för sig.

Birgitta: Kunskap är en sak och omsorg och omvårdnad är en sak, men jag tycker ändå att de går hand i hand. Eftersom det är allt som vi ska ge dem. Sitta och öva att räkna eller öva på färgerna eller någonting, då är det mer lärande. Det är ingen omsorg och vårdnad i det. Då är de mer för sig.

”Förskolan ska lägga grunden till ett livslångt lärande” står det i början på förskolans uppdrag. När jag frågade mina informanter vad som menas med det blev svaren olika. Några ansåg att det handlar om att våga och lära sig mer. Medans andra ansåg att det handlar om lusten till att lära. Kunskap är viktigt och måste ha ett syfte.

Berit: Vi måste ha kunskap. Kunskap för mig är att man kanske inte alltid kan allting från början. Men det betyder inte att du inte kan lära dig. Det kanske är livslångt lärande, att de vågar ta ett steg framåt och lära sig lite till.

Clara: Dels så är det kunskap tycker jag. Det är ett lärande och hur man tar reda på sin kunskap. [...] Det är inte viktigt att ha den än, inte när man är tre år, då är det inte viktigt att kunna skriva, men det är viktigt sen. [...] Kunskap är en grund. Sen om man använder den grunden eller om man gör helt andra saker i skolan, det är mycket möjligt. Men att man väcker nyfikenheten här (förskolan).

Fia: Att det ska vara roligt att lära sig, det ska vara lustfyllt. [...] Man lär av eget intresse och att man kan ta reda på saker. [...] Man ska ha nytta av det man lär sig, det har ett syfte.

Kunskapen är viktigt enligt några av informanterna, men vilken kunskap, det framkommer inte i deras svar. Ingen nämner att det finns olika kunskaper. Det kan bero på hur frågornas framställdes under intervjun för fokus låg på lärande, inte kunskap. Lite oreflekterat i

vardagen är kunskap lika med fakta menar Wiklund och Jancke. Pedagoger måste fråga sig hur de kan skapa förutsättningar för barn att tillägna sig både fakta, förståelse, färdighet och förtroendet så att de bildar en helhet. finns det en medvetenhet hur de går in i varandra, kan pedagogerna förstärka läroprocessen och bekräfta barns lärande (Wiklund och Jancke, 1998, s. 36-37).

Målet för barns fostran och utbildning är att förbereda dem för ett samhälle som vi bara kan ana konturerna av, lyfts inte i deras förklaringar. I boken *Förskolan – barns första skola* beskriver Johansson och Pramling Samuelsson begreppet ”ett livslångt lärande” på följande sätt. ”I termer av livslångt lärande är avsikten att barn tillägnar sig kompetenser som självständiga personer för att bidra och verka i ett samhälle gemensamt med andra” (Johansson och Pramling Samuelsson, 2003, s. 13). Detta är något som jag inte tycker kommer fram i mina informanternas svar.

I min redogörelse utifrån litteraturen för detta område skriver jag att barns lärande sker i samspel med omgivningen och därför måste förskolan och verksamheten ses som en helhet för kunskapsförmedling. Det ska också finnas bejakande vuxna som utmanar och ger goda förutsättningar så att barnen kan ta sig fram väl genom livet. Detta är något som framkommer i både Charlotta och Fanny svar.

Charlotta: Att vi lägger en trygg bas för barnen där de lär sig från början att människor är olika, men att alla är lika viktiga. Det tror jag är grunden till ett livslångt lärande. [...] Grunden är en lugn och trygg uppväxt där det finns en mångfald på människor och i förskolan på saker där barnen ska få utlopp för sin kreativitet och sin lust att lära, vilja utvecklas. Att vara en del av gemenskapen. Det är nog en bra grund att ha.

Fanny: Vi som pedagoger ska vara delaktiga med barnen i deras lärande, finnas där som stöttepelare och att vi ska hjälpa dem att hitta många olika verktyg på att lära sig. Alla lär sig på olika sätt och därför måste förskolan hjälpa barnen att hitta olika sätt, vägar som de kan lära sig på.

7.1.4 Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan

Hur tänker och resonerar förskolepersonalen i min studie angående begreppet att barn som behöver tillfälligt eller varaktigt stöd ska få det? Informanterna i min undersökning var alla eniga om att alla barn ska få samma möjlighet till utveckling och att verksamheten måste anpassas efter barns olika behov.

Clara: Jag tänker att verksamheten ska vara tillåtande så att alla får plats.[...] Att personalen ser att barn har olika behov.

Fia: Vi planerar en grundverksamhet som kanske inte passar alla barn. Det måste finnas utrymme för att vara lite flexibel då.[...] Att titta på lösningar och inte försöka se så mycket problem och kanske utvärdera sig själv, varför fungerar det inte? [...] Lyfta barnet på andra sätt.

Birgitta: Jag tänker att alla ska få den plats och utrymme som de behöver efter egna nivåer.[...] Oavsett om de har kämpigt hemma eller har någon diagnos eller vad som helst, så måste alla få samma möjlighet.

I Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer Kvalitet i förskolan* står det att alla barn behöver stöd för sin utveckling i förskolan. Ibland är det stöd under en viss period och ibland behövs det varaktigt stöd under hela förskoleperioden. En viktig grundregel är att barns behov av särskilt stöd ska tillgodoses i den ordinarie verksamheten (Skolverket, 2005, s. 33). Jag tycker att förskolepersonalens svar stämmer väl överrens med Skolverkets råd. I denna fråga var det inga skillnader i informanternas tolkningar av förskolans uppdrag.

Så här i efterhand kan jag se att svaren egentligen inte ger så mycket information som jag hade önskat få. Delvis tror jag det beror på att jag inte fortsatte att fråga på vilket sätt anpassningen kan uttrycka sig i verksamheten. Det är i hur anpassningen går till som tolkningarna finns anser jag. Jag tror också att det finns en möjlighet att jag själv har en uppfattning hur anpassningen kan gå till eftersom jag själv är i branschen. En möjlighet är att jag inte fördjupade mig i denna fråga på grund av mina förgivettaganden.

7.2 Metoder och tillvägagångssätt för att implementera förskolans uppdrag

I detta avsnitt kommer jag redogöra för min andra frågeställning om vilka metoder förskolepersonal använder för att kunna förstå sitt uppdrag. Jag fokuserade frågorna på hur informanterna arbetar utifrån det tredje utdraget ur läroplanens uppdrag som jag har som grund för denna fallstudie. ”Förskolan ska främja lärandet, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget om innebörden i begreppen kunskap och lärande”. Vilken uppfattning har de om att det finns olika tolkningsmöjligheter och vad har de för åsikter om det?

En av mina frågor var hur ofta det förekommer gemensamma reflektioner bland personalen kring pedagogiska frågor. De metoder som mina informanter nämner är reflektionsstunder, olika sorters möten som planerings-, personal-, avdelningsmöten och diskussioner.

Charlotta: Det är dagligen som diskussioner uppstår. Sen är det avdelningsmöten och personalmöten som vi har två gånger i månaden.

Fanny: På min förskola har vi olika reflektionsgrupper med en pedagog per avdelning.[...] Sen har vi avdelningsplanering cirka en gång i månaden, där hela arbetslaget sitter en förmiddag och pratar temaarbete.[...] Dessutom har vi ett avdelningsmöte på kvällstid en gång i månaden där vi försöker reflektera.

Birgitta: Vi har personalmöte och så. Det kommer ju upp om verksamheten, om det har hänt något, men det är inte knutet till läroplanen.

Clara: Vi har haft pedagogiska diskussioner under våren. Vi har haft artiklar som vi har diskuterat lite grann, men ofta har det varit andra saker som har tagit över de här pedagogiska diskussionerna som till exempel rutiner.

Fia: För sällan egentligen. Vissa gör det dagligen, men inte alla. Vi har diskuterat på personalmöten, men jag har sagt till chefen att det är för lite sådana diskussioner.

Det som också kommer fram under våra samtal tillsammans är att alla saknar tid för mer reflektion och diskussioner.

Charlotta: Man skulle självklart vilja ha mer tid för det är ju reflektionen som oftast får stå åt sidan.

Fanny: Oftast brukar dessa möten mer gå till akuta saker som vi behöver arbeta med. Jag saknar att diskutera pedagogiska frågor på våra arbetsplatsträffar där vi träffas hela förskolan, men det är ju mer informationsmöte med chefen.

Birgitta: Det känns inte bra. Min ambition är att göra det, men det blir inte, det finns inte tid. [...] Man ska väl avsätta mer tid för just det ändamålet. Ha mer struktur.

Berit: Jag tycker det är en ledningsfråga. Att vi får med tid till att begrunda det med läroplanen och tolka det.

Med anledning av deras svar att de saknar tid för diskussioner blev min följdfråga till informanterna hur de tror att deras kollegor uppfattar förskolans uppdrag. Jag ville ta reda på om det finns metoder för att implementera förskolans läroplan i deras verksamheter. Alla informanterna är överens om att förskolans uppdrag kan uppfattas olika. Däremot fanns det skillnader i deras åsikter om varför de och kollegorna uppfattar uppdraget olika och hur detta ska hanteras.

Berit: Olika, mycket olika. Läroplanen den fanns, men vi fick egna stöddokument som kommunen bestämt att vi skulle jobba utefter. Nu har kommunen inte längre det, nu har vi verkligen läroplanen. Nu utgår vi från den. Fast jag är inte riktigt säker på om alla är där än, men det handlar ju om cheferna. [...] I alla fall så tänker jag hur man ska utföra vad som står i den (läroplanen). Huret är det vi kan göra väldigt olika. Det händer att vi krockar.

Clara: Olika, jag tror att man är lite inkörd på hur man brukar göra och hur det var förr innan läroplanen fanns. Om vi tycker olika, då får vi diskutera, ibland så får vi rösta om inte diskussionen löser sig. Vi måste ta ett beslut. Sen måste alla anpassa sig efter beslutet, men så är det inte alltid. Då får vi ta upp det nästa gång. Det har med värderingar att göra och vilka beslut man tar.

Fanny: Vårt uppdrag uppfattas olika bland pedagogerna beroende på utbildning, men främst av hur pass intresserad man som pedagog är. Jag vet att inte alla tänker lika, men det tror jag kan vara en stor del chefens roll att ta tag i och styra upp det hela. Jag ser ingen fara i att man tolkar uppdraget på olika sätt. Däremot kan det bli en risk om vi aldrig diskuterar.

En del av informanterna tar upp att det är chefens uppgift att se till att det finns tid för pedagogiska diskussioner, men också att det ligger på chefen att styra upp och föra arbetet vidare. Deras svar kan jag återkoppla till litteraturen och ifrån begreppet implementering. Guldbbrandsson skriver att struktur och kvalitet är viktig för informationen. Begreppet förändringsagent är den som kommer med ny information om nya metoder, hjälper mottagaren att analysera och att gå från ord till handling (Guldbbrandsson, 2007, s. 27). Kan det vara en förändringsagent som mina informanter saknar?

Två av informanterna påpekar däremot på att diskussionen om olikheterna och hur man ska ta sig an uppdraget är viktigt. De kan också se en fördel i olikheterna hos vuxna. De reflekterar över skillnader och har en förståelse för att det kan användas på ett positivt sätt.

Charlotta: Vi har pratat om dem (olikheterna), det är därför man diskuterar. För om man skulle tycka lika så skulle det inte bli någon diskussion. Alla får säga och uttrycka sin mening. Vi tar beslut, så här gör vi och tolkar det på vår förskola. Vi är olika och det är också en viktig sak för barnen att få med sig, olika vuxna som tänker olika sätt och som har olika erfarenheter. Så det behöver egentligen inte vara ett problem utan det kan också vara givande. [...] Jag tror att om man är medveten om olikheterna så får man försöka ta tillvara på det.

Fanny: Alla måste få tänka och tycka olika om läroplanen, men det viktiga är att vi i slutändan strävar åt samma håll. Att vi tycker olika kan bidra till spännande diskussioner som utvecklar mitt eget tänkande. Så jag anser inte att alla måste uppfatta vårt uppdrag lika så länge vi pratar om det.

Deras svar är intressant på det sättet att en av mina egna funderingar var om förskolepersonal reflekterar över skillnader och likheter och om de kunde använda dem på ett positivt sätt. Charlotta och Fanny anser att olikheter kan vara till nytta och enligt min tolkning lyfter de fram det som kan vara positivt med att tycka olika.

Hur vet informanterna i denna fallstudie att de arbetar efter förskolans uppdrag, mål och riktlinjer och vilka metoder använder de för att tar reda på att de uppnår strävansmålen? Jag frågade dem hur de kan veta att det gör rätt, bra eller tillfredställande. En del av informanterna svarade att det kan vi se på barnen, det är en känsla man får.

Berit: Det är en jättesvår fråga, det kan vi egentligen inte veta. [...] För det handlar väl kanske ändå om man tittar på om de (barnen) är glada och nyfikna. [...] Det är en tolkningsfråga vem som

bestämmer det. Det kan vara vår gemensamma tolkning i personalgruppen. Jag hoppas att det är barnets välbefinnande som säger det.

Clara: Om man har en barngrupp med harmoni. Det känner man, det känns. Det är en känsla som man har att det här har vi kanske börjat landa rätt.

Fia: Det vet man inte förens efteråt. Det vet man inte, men man kan känna till exempel efter ett arbetspass eller samling om man hade alla (barnen) med sig. [...] Det är barnen som avgör. Det kan du se i deras ögon. Sen kan du inte utvärdera. Det kan du inte mäta utan sådana saker kan du mäta med något litet test.

Andra svarade att det är arbetslaget som genom utvärderingar tar reda på om arbetet är tillfredställande.

Charlotta: Det är vår egen bedömning. [...] Det är vi själva som utvärderar och bestämmer om vi tycker att vi har gjort ett bra jobb.

Fanny: Det är ett ständigt avvägande där mina erfarenheter och kunskap tillsammans med arbetslaget som måste rikta blickarna till oss själva. [...] På så sätt lär vi oss och utvecklar vårt tänkande och arbetsätt. Det finns inte ett arbetsätt utan många olika och det är en ständig process som hela tiden måste utvecklas utifrån de barngrupper som vi har.

Även i denna fråga skiljer sig svaren åt. De informanter som anser att det är barnen som bestämmer och visar förskolepersonalen att de har gjort ett bra arbete, tycker också att det är svårt att avgöra. Charlotta och Fanny vänder däremot sina blickar mot sig själva och arbetslaget. De förlitar sig på sin erfarenhet och kunskaper, sin professionalism. Detta är något som Johansson och Pramling Samuelsson nämner i *Förskolan – barns första skola*. De skriver att läroplanen är allmänt formulerad. Det är upp till läraren att avgöra vilka vägar som kan tänkas leda till målen. Men, de skriver också att det inte är lätt att veta hur läraren ska utvärdera ett strävansmål som är inriktat till framtiden. Resultatet visas långt senare i barnets liv. Samtidigt så påpekar de också att läraren måste kunna vara flexibel i sitt tänkande och kunna ändra sitt arbetsätt efter rådande omständigheter (Johansson och Pramling Samuelsson, 2003, s 17).

Birgitta däremot tycker att det är chefens och ledningens ansvar att tala om för henne när hon har gjort rätt.

Birgitta: Tyvärr är det sällan som man får höra att man lyckats, men gör man något åt andra hållet så hörs det. Ledningen säger också ibland att de är nöjda.

7.3 Hinder som finns för implementering av läroplanen

Min tredje frågeställning handlar om vilka eventuella svårigheter som finns med att implementera läroplanen. Enligt mina informanter upplever de att det finns svårigheter. Jag kommer att redogöra för de hinder som de beskriver. Alla intervjuade är överens om att det saknas tid och resurser till diskussioner, extern handledning, föreläsningar och utbildning.

Birgitta: Jag skulle vilja ha mer utbildning och hur man konkret ska göra på bästa sätt.

Charlotta: Svårigheten blir med tolkningarna, att vi inte har tiden till att sitta och tolka tillsammans. Så jag måste nog säga tid. Ta in extern hjälp som föreläsningar, det handlar också om tid, men även pengar.

Berit: När vi tolkar olika och inte kommer överens pedagoger emellan. Attityden vi har till läroplanen. Engagemanget och att vilja förstå den och tolka den (läroplanen). Om vi inte pratar om den och vi inte får sammankomster och möten där vi gemensamt får bara prata rätt ut och tycka och tänka, tolka. Då kommer vi göra olikheter som inte gynnar någon.

Clara: Det är tid och sen handledning. Jag kan handleda, jag ska handleda också. Jag ska inte vänta på handledning utan göra så det inte blir för stort i början.

Det är upp till de professionella och veta hur de ska gå till väga. Verksamheten på förskolan ska präglas av ett medvetet bruk av leken, lyssnande vuxna som ger barn möjlighet att bilda egna uppfattningar. Det krävs kompetens och medvetenhet. Kompetensen i arbetslagen måste inventeras och fortbildning måste krävas. Arbetslagen måste föra öppna diskussioner, som hjälper dem att se, bli medvetna om deras förhållningssätt till barnen och arbetet (Wiklund och Jancke, 1998, s. 46). Detta kan jag relatera till min tidigare redogörelse utifrån litteraturen av vad Guldbrandsson skriver angående vilka insatser som krävs för ett bra resultat av implementering av nya metoder. Hon skriver att diskussioner mellan professionella, återkoppling, coachning, utbildning, och konsultation är grunden för ett gott resultat. Jag tycker att mina informanter efterlyser exakt detta. Alla i den här studien saknar tid och resurser på olika sätt.

Samtidigt undrar jag vad som händer om de inte är överens när de diskuterar. När de gemensamma mål för verksamheten och vad händer när det uppstår en konflikt? För att ta reda på det ställde jag några frågor angående beslutsfattande och vad som händer när en konfliktsituation uppstår?

Följer alla det som ni har beslutat, vad händer om åsikter krockar och ni inte är överens?

Clara: Nä, då är det ju... det beror på varför sätter man sig emot? Det är ju som med barn, en del har lång startsträcka och broms också. Men man är så förberedd att man också kan följa upp sen.

ibland kanske man inte ska ta beslutet. Man kommer in på ett möte så diskuterar vi och så bestämmer vi. Utan att det här ska vi diskutera och det tar vi upp nästa gång. Att man är lite före. Att man har tid att fundera, för en del måste ha det. Och då tror jag att blir det så här snabba grejer ibland så blir det taggarna utåt och så blir det inte, men har man tid att fundera och motivation varför, varför måste vi göra det här?

Charlotta: Inte alltid. Det kan ju ta tid att ta till sig ett nytt arbetsätt, man kan göra misstag och så där men jag tror ändå att de flesta medarbetarna vill ändå samarbeta och att vi gör det som ett arbetslag. Intentionen finns ändå, det måste man ju tro på. [...] Det kan också vara att jag kan gå in och bestämma. Så här gör vi och tolkar det på vår förskola.[...] Det är min rättighet men det är också min skyldighet.

Berit: Har inte varit krockar hos oss. Kanske för att vi inte har jobbat så mycket med läroplanen egentligen. Vi har ju jobbat med kommunens åtaganden. Men vi kopplade aldrig ihop de uppdragen från kommunen med läroplanen utan vi tolkade ju den själv på varje avdelning.

Fia: Nä, men man får säga till. Nu kanske jag är den som säger till mest. Nä men, kanske tala om var vad syftet är. [...] Man har den här läroplanen och andra uppdrag som vi har, ja men vad vi vill med de här barnen och så kanske man får påminna ibland hur vi tänker. Och jag tror inte att alla tänker så alla gånger.

Min tolkning av informanternas svar är att om det uppstår meningsskiljaktigheter så följs inte besluten. Några av informanterna säger att någon, det kan vara förskolechefen eller förskolläraren, får använda sin makt i form av högre position i ansvarsfördelningen och bestämma hur det ska tolkas eller utföras. Jag undrar om det verkligen leder till att alla i arbetslaget strävar mot samma mål om det är några som har förtur till hur förskolans uppdrag får och ska tolkas? Kanske måste det vara så för att verksamheten inte ska stagnera i gammalt tänkande och rutiner. Fast jag kan se en oro i det också. För om vissa har förtur i tolkningsrätten och inte är en aktiv person när det gäller uppdateringar av ny forskning, litteratur och styrdokument, stannar inte verksamheten upp då? Vad händer om det är två med samma tolkningsrätt som inte kommer överens?

Charlotta säger att det kan ta tid att ta till sig ett nytt arbetssätt, vilket Guldbbrandsson också påpekar. Det kan vara ännu svårare att ta till sig och byta metod om användaren inte kan uppfatta några fördelar med den nya metoden. Effekterna av insatser riktade till barn visar sig långt senare och de som arbetat med metoderna får sällan ta del av det slutgiltiga resultatet (Guldbbrandsson, 2007, s. 18-19). Därför är det kanske ännu viktigare att diskutera förskolans uppdrag, pedagogens roll och vad det har för påverkan för det enskilda barnet.

8 Slutsatser och diskussion

I detta kapitel redogör jag för mina slutsatser och diskussion utifrån varje frågeställning. Jag avslutar med att reflektera över undersökningen i sin helhet samt ger förslag på vidare forskning.

8.1 Personalens tolkningar

Min första frågeställning i undersökningen handlar om vilka likheter och skillnader som finns i förskolepersonals tolkningar utifrån förskolans uppdrag med fokus på begreppen:

- ”Förskolan ska erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet där fostran, omsorg och lärande sak bilda en helhet”.
- ”Den pedagogiska verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolan”

Mitt syfte med denna studie var att lyfta fram likheter och skillnader i hur förskolepersonal tolkar begrepp ur förskolans läroplan. Min tanke var att ta reda på hur förståelsen hos förskolepersonal ser ut när det gäller tolkningen av förskolans läroplan och uppdrag. Reflekteras det överhuvudtaget över skillnader och likheter mellan olika personals tolkningar och kan de i så fall använda sig av detta på ett positivt sätt?

Min slutsats är att förskolepersonalen i denna studie tänker lika kring vissa begrepp som till exempel omsorg. För alla sex informanter står begreppet omsorg för vård och att ta hand om någon. På förskolan betyder det att barnen ska må bra och ha det bra. Allt som de behöver för att de ska känna sig trygga. Men det framkommer också att personalen i denna studie har olika uppfattningar och resonerar olika utifrån begreppen i förskolans uppdrag. Av de sex intervjuade fick jag i de flesta fall olika nyansskillnader i deras tolkningar av vad begreppen står för. Till exempel kan jag se skillnader i deras tolkning av begreppet fostran. För några av informanterna betyder fostran vad som är tillåtet med andra och i den miljön barnen befinner sig i, våra normer och värden, medans andra menar att fostran handlar om demokrati och att vi ska förbereda barnen till det samhälle vi lever i.

Informanterna har uppfattningen att vi tänker olika, men ser inte det som något problem. Däremot kan de se svårigheter med att hantera de olika tolkningarna när det gäller hur det ska användas. Pramling Samuelsson och Sheridan menar att i lärarens kompetens ingår det inte

bara att ha kunskap om barnets behov och intresse av att lära sig i relation till förskoleverksamhetens innehåll och målsättning. Det handlar också om att se de uppfostringsattityder, värderingar och kulturella särdrag som barnet erfar och hur det påverkar barnets läroprocess i förskolan (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 115). Lärarna måste ta ställning till olika innehåll i verksamheten och hur de ska arbeta med dem.

8.2 Personalens metoder

Min andra frågeställning rör vilka metoder personalen använder för att kunna förstå förskolans uppdrag och relaterar till denna passage i läroplanen:

- ”Förskolan ska främja lärandet, vilket förutsätter en aktiv diskussion i arbetslaget”.

Vilka metoder använder de för att kunna förstå sitt uppdrag? Vilken uppfattning har de om att det finns olika tolkningsmöjligheter och vad har de för åsikter om det?

Min slutsats är att de förskolor som är med i denna undersökning inte har hittat optimala arbetsmetoder för att kunna förstå förskolans uppdrag enligt informanterna. De metoder som mina informanter säger sig använda för att implementera och förstå läroplanen är olika möten till exempel avdelningsmöten, arbetsplatsträffar och reflektionsmöten. Informanterna har förståelse för att läroplanen är ett tolkningsdokument och att det kan tolkas olika. De nämner också att det är förskolechefens roll att se till att det finns tid och resurser. De anser att det inte kan bli en aktiv diskussion om inte chefen strukturerar och styr upp så att diskussionerna blir av. Några av informanterna tar upp att det inte blir så mycket diskussion om läroplanens intentioner. Mycket av tiden går till att diskutera rutiner eller andra vardagliga problem som behöver lösas. Är då möten och diskussioner bästa sättet att förstå och implementera läroplanen?

Jag uppfattar det som att de få diskussioner som förekommer inte går på djupet. Flera informanter nämner att det förkommer diskussioner, men de leder ofta ingenstans. Om arbetslaget inte är överens i frågan så avslutas diskussionen och tas upp en annan gång. Ibland röstar man för att komma fram till ett beslut eller någon med tolkningsföreträde bestämmer vad syftet eller målet med verksamheten är. Informanterna säger samtidigt att beslut som fattas, följs inte alltid av alla. Konflikter uppstår. Jag ser farhågor i att inte diskutera meningsskiljaktigheterna. En medveten pedagogisk verksamhet innefattar enligt mig att alla som arbetar tillsammans känner till varandra tolkningar och kan se det som en tillgång. Jag

tror att det saknas en förändringsagent. Istället för att lägga locket på och vissa bara får anpassa sig så borde man ställa sig frågan, hur ska vi hantera att vi har olika syn på saker och ting? Det handlar om att synliggöra allas olikheter.

Hur läroplanen än är utformad och oavsett vad den har för intentioner så är det ändå förskolepersonalen och arbetslaget på varje förskola som ska tolka vad det står för. Ställningstaganden kring de olika målen och riktlinjerna måste göras. Vilka metoder behövs för att ta ställning i de olika målen och hitta arbetsätt som passar verksamheten? Hur ska undervisningen utföras, hur lär sig barn och hur ska personalen agera i olika situationer? För att ta reda på svaren till dessa frågor krävs en aktiv diskussion i arbetslaget. Det här ställer stora krav på lärare i förskolan. Det krävs både intresse och kompetens (Wiklund och Jancke, 1998, s. 46).

8.3 Svårigheter som finns i implementeringsprocessen

Min tredje och sista frågeställning handlar om vilka eventuella svårigheter förskolepersonal anser att det finns med att implementera förskolans läroplan i verksamheten.

Min slutsats är att alla som deltog i denna undersökning är överens om att det finns svårigheter med att implementera förskolans läroplan. Personalen på två av de fyra undersökta förskolorna ansåg att de använde läroplanen men inte tillfredsställande. Det framgick att implementeringsprocessen inte är synlig för några av informanterna. Läroplanen för förskolan är inte ett aktivt dokument för de två andra förskolorna. Tid som ska gå till pedagogiska diskussioner går istället till att prata om rutiner och få det vardagliga att fungera.

På en förskola arbetar man inte efter förskolans läroplan överhuvudtaget utan de har mål som kommunen tar fram istället. Personalen får göra sina egna tolkningar av styrdokumentet och det diskuteras inte i arbetslaget. De får också göra egna bedömningar av hur de vet att den personen ifråga har gjort ett tillfredsställande arbete. Den enskilda pedagogen förlitar sig på sin egen kunskap, egna metoder och vad barnen visar för denne. Är barnen glada och trygga så vet personalen att de har gjort ett bra arbete. Var finns det professionella arbetslaget? Den metoden ökar inte kvaliteten i verksamheten enligt mig.

Läroplanen har som syfte att höja kvaliteten i den pedagogiska verksamheten. Pedagogisk medvetenhet syftar på lärarens teoretiska och erfarenhetsmässiga kompetens att skapa en

verksamhet som erbjuder barnet optimala betingelser för dess strävan till lärande, personlig utveckling och välmående. Det krävs bland annat en medvetenhet om sina egna värderingar och attityder (Pramling Samuelsson och Sheridan, 2006, s. 116). Jag tror inte att man kan nå en pedagogisk medvetenhet om inte diskussioner förs med andra professionella inom samma bransch. Även Guldbbrandsson som jag tidigare redogjort för, påpekar vikten av att ha diskussioner med kollegor inom samma profession för att nå ett bra resultat.

Informanterna nämner i intervjuerna att de saknar tid och resurser till diskussioner, extern handledning, föreläsningar och utbildning. Jag tror också att utöver det som informanterna nämner, att det behövs en väl uttalad struktur om hur implementeringen ska gå till och vilka resurser som behövs. Enligt min tolkning är det en förändringsagent som de saknar. En agent som kan ge dem metoder för att förstå förskolans uppdrag bättre, både enskilt och i arbetslaget.

Jag tror inte att det arbetar personal på förskolor som inte förstår sitt uppdrag utan min tolkning av denna fallstudie är att det finns en annan förklaring kring problematiken. Jag tror att det handlar om avsaknad av metoder i form av tid till utbildning, föreläsningar, coaching, fördjupade diskussioner och reflektioner. Det saknas ”eldsjälar” som kan leda, ge struktur. En agent som kan bana vägen för förskolans förändringsarbete.

8.4 Avslutande reflektioner

Avslutningsvis vill jag göra en kritisk granskning av undersökningen i sin helhet. Ett avsnitt granskar fallstudiens genomförande och metod och avslutas med en granskning av det presenterade empiriska materialet samt en avslutande del med förslag till vidare forskning.

Denna undersökning har varit intensiv men givande och lärorik. Jag valde tidigt att koncentrera mig på att försöka förstå hur personal tänker kring förskolans läroplan och uppdrag. Förskolans uppdrag är ett stort och komplext åliggande och jag blev tvungen att begränsa mitt undersökningsområde. Det var svårt. Det var mycket som jag var nyfiken på och ville veta mer om, men arbetet hade sina begränsningar.

Begreppet lärande är omfattande och jag valde tidigt att fokusera på vad Barnomsorg och skolakommittén, BOSK belyste hur barn lär sig i förskolan. Det var nog bra för det är ett intressant ämne och skulle kunna vara en egen uppsats. Jag valde också att inte fördjupa mina frågor kring lärande och kunskap i intervjuerna då informanterna inte nämnde dem. Något jag

ångrar i efterhand. Det skulle vara intressant att ta reda på hur de resonerar kring de olika kunskaperna.

Vid intervjutillfällena fick jag svar på mina frågeställningar. Jag upplevde att informanterna var avslappnade och det blev mer samtal istället för intervjuer. Jag valde medvetet att ha stora, öppna frågor för att ge informanterna möjlighet att tolka fritt. De fick prata tills de kände sig nöjda med svaren. Jag ställde många följdfrågor som kändes bra vid tillfället, men när jag skulle redovisa resultatet kändes det som att fler hade kunnat ställas. Jag hade önskat att få veta mer kring konflikter till exempel eller hur verksamheten kan anpassas till alla barn i förskolan. Tolkningen om hur man gör kom inte fram i detta resultat som jag önskat.

Min undersökning omfattar endast fyra förskolor och sex personal därför kan jag inte dra några generella slutsatser av denna fallstudie. Resultatet representerar bara de förskolor som deltog i studien. Jag upplever att mina frågor var relevanta för denna undersökning, men är också väl medveten om att svaren jag fått av informanterna är baserade på hur deras verksamheter ser ut. Vissa frågor har varit antagandefrågor där de har fått gissa och resonera sig fram, till exempel hur de tror att deras kollegor uppfattar uppdraget. Jag måste ändå lita på att svaren jag fått är sanningsenliga efter informanternas erfarenheter och kunskaper.

Svårigheten har legat i att jag själv är väl insatt i förskolans verksamhet och jag tänkte många gånger under intervjuerna att det inte är jag som ska förklara begreppen. Det var svårt att hålla tyst och inte kasta sig in i diskussioner med informanterna. Jag tror ändå att detta material kan synliggöra på ett bra sätt hur förskolepersonal kan tolka och förstå förskolans uppdrag.

Under detta arbetes gång har många nya funderingar och frågor dykt upp. Mina arbetskamrater har fått stått ut med att jag har bollat frågor, resonemang och ifrågasättande med dem, ett stort tack ska de ha. Några frågor som har väckts hos mig är varför inte förskolans läroplan används mer? Det har gått snart 15 år sedan vi fick den, vi har testkört den tillräckligt nu. Om vi inte klarar att implementera läroplanen i våra verksamheter kommer nästa steg då att vara uppnåendemål? Om förskolor inte använder läroplanen fullt ut, hur kan vi då säkra förskolans kvalitet och närma oss en förskola för alla?

9 Referenslitteratur

Guldbrandsson, Karin. (2007). *Från nyhet till vardagsnytta. Om implementeringens mödosamma konst*. Statens Folkhälsoinstitut.

Tillgänglig: < http://www.fhi.se/PageFiles/3388/R200720_implementation_web0809.pdf > (2012-10-27)

Hartman, Sven. (2003). *Skrivhandledning för examensarbeten och rapporter*. Stockholm: Natur och kultur

Johansson, Eva och Pramling Samuelsson, Ingrid. (2001). Omsorg – en central aspekt av förskolepedagogiken. *Pedagogisk forskning i Sverige* 6(2), 81-101

Tillgänglig: < <http://www.ped.gu.se/biorn/journal/pedfo/pdffiler/johpram.pdf> > (2012-10-27).

Johansson, Eva och Pramling Samuelsson, Ingrid. (2003). *Förskolan – barns första skola!*. Lund: Studentlitteratur

Kullberg, Birgitta. (2004). *Etnografi i klassrummet*. Lund: Studentlitteratur

Nationalencyklopedin, *Omsorg*.

Tillgänglig: < <http://www.ne.se/sve/omsorg> > (2012-10-28)

Nationalencyklopedin, *Fostran*.

Tillgänglig: < <http://www.ne.se/lang/fostran> > (2012-10-28)

Nationalencyklopedin, *Lära*.

Tillgänglig: < <http://www.ne.se/sve/lära/O23536> > (2012-10-28)

Olsson, Henny och Sörensen, Stefan. (2011). *Forskningsprocessen. Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber

Pramling Samuelsson, Ingrid och Sheridan, Sonja. (2006). *Lärandets grogrund*.

Perspektiv och förhållningssätt i förskolans läroplan. Lund: Studentlitteratur AB.

Skolverket. (2004). *Förskolan i brytningstid. Nationell utvärdering av förskolan. Rapport 239,2004.* Stockholm: Skolverket.

Skolverket. (2005). *Allmänna råd och kommentarer Kvalitet i förskolan.* Stockholm. Fritzes.

Skolverket. (2010). *Läroplan för förskola Lpfö 98 Reviderad 2010.* Stockholm. Fritzes.

SOU 1997:157. (1997). *Att erövra omvärlden.* Stockholm, utbildningsdepartementet. Barnomsorg - och skolkommittén.

Tillgänglig: < <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/25224> > (2012-10-12)

Stukát, Staffan. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskapen.* Lund: Studentlitteratur

Utbildningsdepartementet. (2008). Regeringsbeslut 1:6 U2008/6144/S

Tillgänglig: < <http://www.regeringen.se/content/1/c6/11/27/62/cd36fcf3.pdf> > (2012-10-16)

Utbildningsdepartementet. (2010). *Förskola i utveckling - bakgrund till ändringar i förskolans läroplan.* Solna

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* (elektronisk)

Tillgänglig: < <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> > (2012-09-09)

Wiklund, Eva & Jancke, Harriet (1998). *Förskolans läroplan. Analys och tolkning av Lpfö98.* Stockholm: Förskolans Förlag

Bilaga 1

Huddinge 2012-10-06

Hej!

Jag heter Susanne Kleresjö-Larsson. Jag studerar på interkulturell lärarutbildning mot förskola, kombinationsutbildning sista terminen vid Södertörns högskola. I och med detta har jag påbörjat mitt examensarbete som skall handla om förskolans uppdrag.

Läroplanen för förskolan ger inte arbetslagen någon anvisning för hur arbetet ska utföras. Det är något som varje förskola, arbetslag och enskild pedagog får tolka efter egna erfarenheter och kunskaper. Mitt syfte är att undersöka hur medlemmar i arbetslag tolkar och resonerar kring förskolans läroplan och uppdrag.

Jag är tacksam om du vill medverka i min studie genom att svara på några frågor.

Jag kommer att spela in intervjuerna på diktafon för att kunna bearbeta och analysera den information jag får av er. Du som medverkande i denna studie har rätt att själv bestämma över din medverkan och kan när som helst avsluta den efter egen önskan. Den information som jag samlar in kommer endast att användas för forskningsändamål och kommer att behandlas strikt konfidentiell enligt forskningsetiska principer. Samtliga namn på personer och förskolor kommer att fingeras i mitt slutgiltiga arbete.

Tack på förhand

Susanne Kleresjö-Larsson
Lärarstudent vid Södertörns högskola i Huddinge

Vid eventuella frågor, ring eller mejla mig.

Tfn: 070-492 21 13

E-mail: s.kleresjo_larsson@hotmail.com

Handledare:
Niclas Järvklo